

**LIETUVOS RESPUBLIKOS UŽIMTUMO ĮSTATYMO NR. XII-2470 1, 16, 22, 24, 29, 35,
36, 37, 38, 40, 41, 42 IR 44 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo Nr. XII-2470 1, 16, 22, 24, 29, 35, 36, 37, 38, 40, 41, 42 ir 44 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto (toliau – Įstatymo projektas) tikslas – tobulinti teisinį reguliavimą, siekiant užtikrinti taiklesnį darbo rinkos paslaugų teikimą ir skatinti asmenų su negalia užimtumą bei pakeisti paramos mokymuisi priemonių teisinį reguliavimą, atsižvelgiant į tai, kad įsigaliojus Lietuvos Respublikos neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatymo pakeitimams¹, įteisinta individualių mokymosi paskyrų (toliau – IMP) sistema.

Šiuo metu Užimtumo tarnybai prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Užimtumo tarnyba) teisiniame reguliavime nėra nustatyta pareiga teikiant darbo rinkos paslaugas atsižvelgti į poreikius asmenų, turinčių raidos, elgesio ar emocijų sunkumų, darančių įtaką jų socialiniam, profesiniam ar asmeniniam funkcionavimui, todėl asmens įsidarbinimo galimybių įvertinimas ne visada atitinka faktines asmens galimybes, ypač tais atvejais, kai asmeniui oficialiai nėra nustatyta negalia. Tačiau dėl patiriamų emocijų sutrikimų (pvz., nerimo sutrikimų, depresijos, emocijų reguliacijos sunkumų), raidos sutrikimų (pvz., lengvesnės formų autizmo spektro sutrikimų, kalbos ir komunikacijos sutrikimų, disleksijos, disgrafijos), elgesio sutrikimų (pvz., dėmesio sutrikimų, elgesio ir savikontrolės sunkumų) asmenims reikalingas individualizuotas požiūris, pagalba ar pritaikytos darbo rinkos paslaugų teikimo sąlygos.

Dalis asmenų, atsižvelgiant į jų negalią ir sveikatos būklę, ypač gyvenantys nutolusiose vietovėse, darbo funkcijas gali atlikti tik nuotoliniu būdu, tačiau darbdaviai šiuo metu neturi paskatų įdarbinti tokius asmenis ir organizuoti jų darbą nuotoliniu būdu tais atvejais, kai reikalinga į gyvenamąją vietą pristatyti darbo priemonės, medžiagas, detales, gaminius. Nors Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija (toliau – Ministerija) neturi duomenų, kiek šiuo metu asmenų su negalia dirba nuotoliniu būdu savo gyvenamojoje vietoje, preliminariais Užimtumo tarnybos vertinimais, per metus nuotoliniu būdu savo gyvenamojoje vietoje įsidarbintų apie 20–30 asmenų su negalia.

Analizė rodo, kad net 60–70 proc. šiuo metu subsidijuojamų asmenų su 30–40 proc. dalyvumo arba vidutinio neįgalumo lygiu yra vyresni nei 50 metų. Šiems bedarbiams sunkiau persikvalifikuoti ar rasti naują darbą, todėl svarbu padėti jiems išlikti darbo vietoje. Dauguma, t. y. 1035 įdarbinimo subsidijuojant sutartys, sudarytos dėl asmenų su 30–40 proc. dalyvumo arba vidutinio neįgalumo lygiu įdarbinimo, baigsis 2025 m. pabaigoje. Rizika dėl šių asmenų sugrįžimo į nedarbą būtų sumažinta pratęsus subsidijų mokėjimą dar dvejiems metams, nes šiuo laikotarpiu numatomi pokyčiai, susiję su socialinės ekonomikos plėtra. Taip pat iki 2027 m. planuojama atlikti aktyvios darbo rinkos politikos priemonių ir darbo rinkos paslaugų poveikio asmenų su negalia užimtumui *ex-post* vertinimą bei pagal jo rezultatus tobulinti teisinį reguliavimą dėl asmenų su negalia įsitraukimo į darbo rinką.

Darbo vietų pritaikymo subsidijavimas nėra populiari priemonė, per 2023 ir 2024 metus asmenims su negalia buvo pritaikytos tik 4 darbo vietos. Užimtumo tarnybos pastebėjimu, tam turi įtakos nustatytas gana ilgas trijų metų darbo vietos išlaikymo terminas bei nenumatyta galimybė subsidijuoti universalus dizaino priemonių ar reikmenų.

2023–2024 m. išmokėtos subsidijos vienai pritaikytai darbo vietai siekė nuo 13 600 Eur iki 16 000 Eur. Darbo vietų pritaikymo asmenims su negalia priemonių aprašymų Darbo rinkos politikos duomenų bazėje² analizė rodo, kad šalyse, kuriose nustatyti maksimalūs subsidijos dydžiai, jie labai skiriasi: Latvijoje – 1 000 Eur, Suomijoje – 4 000 Eur, Belgijoje – 5 000 Eur, Čekijoje – apie 22 700 Eur, Airijoje – 25 000 Eur, Lietuvoje – 32 178 Eur. Atsižvelgiant į tai, kad faktiškai išmokėtos

¹ XIV-1932 Lietuvos Respublikos neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatymo Nr. VIII-822...

² Labour market policies (LMP) database - European Commission

subsidijos Lietuvoje buvo mažesnės už nustatytą maksimalų dydį, bet gerokai viršija kitų Europos Sąjungos šalių subsidijų lygius, siūloma sumažinti maksimalų subsidijos darbo vietų pritaikymui dydį ir atitinkamai sutrumpinti privalomo pritaikytos darbo vietos išlaikymo laikotarpį.

Užimtumo tarnyba šiais metais paramos mokymuisi priemonės, išskyrus stažuotę ir neformaliojo švietimo ir savišvietos būdu įgytų kompetencijų pripažinimą, pradės įgyvendinti per IMP sistemą, todėl reikalinga pakeisti tam tikras Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo (toliau – UI) nuostatas, susijusias su profesinio mokymo ir neformaliojo suaugusiųjų švietimo (toliau kartu – mokymo) teikėjo priėmimo mokytis vykdymu, mokymo teikėjo pasirinkimu ir kelionės išlaidų besimokantiems asmenims kompensavimu, atsisakant artimiausio mokymo teikėjo paieškos ir nustatant kompensuojamų kelionės į profesinio mokymo vietą ir atgal išlaidų maksimalų dydį.

Kai kurios UI nuostatos nebeatitinka kituose Lietuvos Respublikos įstatymuose nustatyto teisinio reglamentavimo.

Įstatymo projekto uždaviniai:

1. Pakeisti bedarbio statuso panaikinimo sąlygas, nustatant, kad bedarbio statusas nėra panaikinamas, jei asmuo nutraukia dalyvavimą įdarbinimo subsidijuojant priemonėje.

2. Papildyti teisinį reguliavimą aplinkybėmis, į kurias turi atsižvelgti Užimtumo tarnyba, atlikdama asmens įsidarbinimo galimybių vertinimą.

3. Nustatyti darbdavių patiriamų išlaidų, susijusių su darbo priemonių ir medžiagų pristatymu į darbuotojo gyvenamąją vietą ir jų pagabenimu iš jų, subsidijavimą, kai bedarbis su negalia, kuriam nustatytas iki 25 procentų dalyvumo lygis arba sunkaus neįgalumo lygis ar 30–40 procentų dalyvumo lygis arba vidutinio neįgalumo lygis, įsidarbina ir dirba nuotoliniu būdu savo gyvenamojoje vietoje.

4. Pratęsti darbo užmokesčio subsidijos mokėjimą 24 mėnesiams šiuo metu subsidijuojamiems asmenims, kuriems nustatytas 30–40 proc. dalyvumo arba vidutinio neįgalumo lygis.

5. Nustatyti trumpesnę pritaikytą darbo vietų išlaikymo terminą ir mažesnę skiriamos subsidijos maksimalų dydį bei išplėsti subsidijuojamų priemonių sąrašą.

6. Pakeisti nuostatas dėl mokymo teikėjo priėmimo mokytis, mokymo teikėjo pasirinkimo ir kelionės išlaidų kompensavimo besimokantiems asmenims.

7. Pakeisti UI nuostatas, kurios nebeatitinka Lietuvos Respublikos valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo ir Lietuvos Respublikos valstybės išdo įstatymo nustatyto teisinio reglamentavimo.

Įstatymo projektas yra 2026–2028 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projekto lydimasis teisės aktas, todėl Lietuvos Respublikos Seime Įstatymo projektas turėtų būti svarstomas kartu su šiuo įstatymo projektu.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projekto rengimą inicijavo Ministerija.

Įstatymo projektą parengė Ministerijos Darbo rinkos grupės patarėja Daiva Liugienė (tel. +370 658 60252, el. p. daiva.liugiene@socmin.lt).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

UI 16 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad Užimtumo tarnyba turi savo sąskaitas banke. Valstybės išdo įstatymo 3 straipsnyje yra nurodyta, kad biudžetinės įstaigos, išskyrus biudžetines įstaigas, kurių savininkė yra savivaldybė, viešosios įstaigos, kurių savininkė arba dalininkė, turinti daugiau kaip pusę balsų visuotiniame dalininkų susirinkime, yra valstybė, valstybės įsteigtos ir valstybės valdomos finansų įstaigos, kuriose valstybė turi įstatinio kapitalo ir (ar) balsavimo teisių dalį, suteikiančią teisę kontroliuoti finansų įstaigos veiklą, kiek tai susiję su skatinamųjų finansinių priemonių ir fondų lėšų valdymu, ir subjektai, kaupiantys ir (ar) naudojantys valstybės pinigų fondų lėšas (toliau kartu – įstaigos) lėšos laikomos įstaigos tvarkomoje sąskaitoje, kurią valstybės išdo finansų ministro nustatyta tvarka atidaro ir kurioje esančiomis lėšomis disponuoja įstaiga.

UĮ 24 straipsnio 4 dalies 8 punkte nustatyta, kad bedarbio statusas panaikinamas, jeigu bedarbis be svarbių priežasčių nutraukia dalyvavimą įdarbinimo subsidijuojant priemonėje, išskyrus atvejus, kai ši priemonė taikoma neterminuotai.

UĮ 29 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad Užimtumo tarnyba, atlikdama asmens įsidarbinimo galimybių vertinimą, atsižvelgia į jo turimą kvalifikaciją ir (ar) kompetenciją, darbo patirtį, nedarbo laikotarpį, sveikatos būklę, pasirengimą darbo rinkai ir kitas aplinkybes. Tačiau nenustatyta, kad atliekant asmens įsidarbinimo galimybių vertinimą atsižvelgiama į raidos, elgesio ar emocijų sunkumus, darančius įtaką asmens socialiniam, profesiniam ar asmeniniam funkcionavimui.

UĮ nėra nustatyta galimybė kompensuoti darbdaviui išlaidų, susijusių su darbo priemonių, medžiagų, detalių, gaminių vežimu į ir iš darbuotojo gyvenamosios vietos, kai asmuo su negalia dirba nuotoliniu būdu savo gyvenamojoje vietoje.

UĮ 37 straipsnyje nustatyta, kad profesinio mokymo teikėjas bedarbių priėmimą vykdo ne rečiau kaip kartą per mėnesį. Kompensuojamos besimokančių asmenų kelionės išlaidos iki artimiausio profesinio mokymo teikėjo. Nėra nustatytas maksimalus kompensuojamų kelionės išlaidų dydis.

UĮ 41 straipsnyje nustatyta išimtis, kad asmuo, kuriam nustatytas 30–40 procentų dalyvumo lygis arba vidutinis neįgalumo lygis, dalyvavęs įdarbinime subsidijuojant gali būti pakartotinai siunčiamas dalyvauti šioje priemonėje pas tą patį darbdavį, jeigu bendra subsidijos darbo užmokesčiui mokėjimo tam pačiam darbdaviui už šį asmenį trukmė neviršija 36 mėnesių. Subsidijos darbo užmokesčiui mokėjimas nutraukiamas, jeigu subsidija darbo užmokesčiui buvo mokama ilgiau kaip 36 mėnesius ir pasikeitė asmens dalyvumo lygis arba neįgalumo lygis – jam nustatytas didesnis kaip 30 procentų dalyvumo lygis arba vidutinio ar lengvo neįgalumo lygis.

UĮ 42 straipsnio 3 dalies 2 punkte nustatyta, kad subsidija darbo užmokesčiui darbingo amžiaus asmenims su negalia, kuriems nustatytas 30–40 procentų dalyvumo lygis arba vidutinio neįgalumo lygis mokama iki 36 mėnesių per nepertraukiamą 48 mėnesių laikotarpį nuo pirmos įdarbinimo subsidijuojant dienos.

UĮ 44 straipsnyje nustatyta, kad subsidija mokama techninės pagalbos priemonėms, reikalingoms darbo vietai pritaikyti asmenims su negalia, ar darbo procese naudojamiems specialioms įrenginiams (mašinoms, aparatams, prietaisams, įrankiams, įtaisams), ar kitiems specialioms reikmenims, kurių reikia darbuotojui su negalia darbo funkcijoms atlikti, projektuoti, gaminti, pirkti ir montuoti (įrengti). Subsidijos dydis vienai darbo vietai negali viršyti 31 Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintos minimaliosios mėnesinės algos dydžio (toliau – MMA). Darbdaviai, panaikinę pritaikytą darbo vietą turi grąžinti visą subsidiją, jei ji panaikinama per 12 mėnesių, 80 proc. – jei panaikinama 13–24-ą mėnesius, 50 proc. – jei panaikinama 25–36-ą mėnesius. Visą subsidiją taip pat reikia grąžinti, jei darbdavys nesudaro sąlygų Užimtumo tarnybai atlikti darbo vietos pritaikymo patikrą vietoje arba šioje darbo vietoje 36 mėnesius nuo jos pritaikymo. Darbdavys pritaikytą darbo vietą privalo išlaikyti ne mažiau kaip 36 mėnesius nuo asmenų įdarbinimo, taip pat turi apdrausti ilgalaikį materialųjį turtą, kuriam įsigyti buvo naudota subsidija, maksimaliu turto atkuriamosios vertės draudimu nuo visų galimų rizikos atvejų, nuo kurių draudžia jo pasirinkta draudimo bendrovė, ne mažiau kaip 36 mėnesiams. Nustatyti veiksmai, kurių darbdavys 36 mėnesių laikotarpiu neturi teisės daryti be Užimtumo tarnybos sutikimo.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Įstatymo projektu siūloma:

Pakeisti UI nuostatas, kad bedarbio statusas nebūtų nutraukiamas įdarbinimo subsidijuojant priemonės dalyviams be svarbių priežasčių nutraukusiems darbo sutartį, nepriklausomai nuo to, ar įdarbinimo subsidijuojant priemonė yra terminuota, ar neterminuota. Dalyvaudamas įdarbinimo subsidijuojant priemonėje asmuo laisva valia sudaro su darbdaviu darbo sutartį, todėl asmeniui turėtų išlikti ir teisė laisva valia ją nutraukti, jeigu darbo santykiai ar darbo sąlygos asmens netenkina. Toks pakeitimas sudarytų galimybę asmenims su negalia, kurie dėl įvairių priežasčių nutraukia dalyvavimą

įdarbinime subsidijuojant, vėl registruotis Užimtumo tarnyboje bedarbio statusu ir gauti pagalbą grįžtant į darbo rinką.

Papildyti teisinį reguliavimą aplinkybėmis į kurias turi atsižvelgti Užimtumo tarnyba, atlikdama asmens įsidarbinimo galimybių vertinimą, įtraukiant raidos, elgesio ar emocijų sunkumus, darančius įtaką asmens socialiniam, profesiniam ar asmeniniam funkcionavimui. Tai sudarytų galimybę taikliau parinkti darbo rinkos paslaugas ir jų teikimo būdą bei parengti individualų užimtumo veiklos planą. UĮ 29 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad įsidarbinimo galimybių vertinimas atliekamas Lietuvos Respublikos Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka, tokia įsidarbinimo galimybių vertinimo tvarka yra nustatyta Darbo rinkos paslaugų teikimo darbo ieškantiems asmenims ir darbdaviams tvarkos apraše, patvirtintame Užimtumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2022 m. liepos 4 d. įsakymu Nr. V-196 „Dėl Darbo rinkos paslaugų teikimo darbo ieškantiems asmenims ir darbdaviams tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – Darbo rinkos paslaugų teikimo tvarkos aprašas), todėl Įstatymo projektu nesiūloma nustatyti konkrečios tvarkos, kaip turi būti vertinami raidos, elgesio ar emocijų sunkumai, darantys įtaką jų socialiniam, profesiniam ar asmeniniam funkcionavimui. Tokia konkreti vertinimo tvarka bus nustatyta atlikus Darbo rinkos paslaugų teikimo tvarkos aprašo pakeitimus, kaip nurodyta šio aiškinamojo rašto 12 punkte. Siekiant užtikrinti, kad būtų galima tinkamai pasirengti Įstatymo projektu siūlomo pakeitimo įgyvendinimui, taip pat įvertinant tai, kad Įstatymo projektui įgyvendinti iki jo įsigaliojimo Užimtumo tarnybos direktorius turės priimti (pakeisti) įgyvendinamąjį teisės aktą, siūloma nustatyti, kad nuostatos dėl asmens įsidarbinimo galimybių vertinimo, atsižvelgiant į raidos, elgesio ar emocijų sunkumus, darančius įtaką asmens socialiniam, profesiniam ar asmeniniam funkcionavimui, įsigaliotų 2026 m. liepos 1 d.

Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatymo 9¹ straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad švietimo, mokslo ir sporto ministras, suderinęs su socialinės apsaugos ir darbo ministru bei ekonomikos ir inovacijų ministru, nustato IMP sistemos administravimo ir asmenų, siekiančių tobulinti kompetencijas ir (arba) jų įgyti per šią sistemą, finansavimo tvarką bei konkurso gauti finansavimą, skiriamą dalyvauti neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi programose, organizavimo tvarką. Individualių mokymosi paskyrų sistemos administravimo ir asmenų, siekiančių tobulinti kompetencijas ir (arba) jų įgyti per šią sistemą finansavimo bei konkurso gauti finansavimą, skiriamą dalyvauti neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi programose, organizavimo tvarkos apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2023 m. lapkričio 29 d. įsakymu Nr. V-1515 „Dėl Individualių mokymosi paskyrų sistemos administravimo ir asmenų, siekiančių tobulinti kompetencijas ir (arba) jų įgyti per šią sistemą finansavimo bei konkurso gauti finansavimą, skiriamą dalyvauti neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi programose, organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ yra nustatyti reikalavimai mokymo teikėjams ir mokymo programoms bei mokymo teikėjų teisės ir pareigos.

Siekiant užtikrinti sistemiską teisinį mokymo reguliavimą, už kurį atsakingas švietimo, mokslo ir sporto ministras, siūloma atsisakyti UĮ nuostatos dėl profesinio mokymo teikėjo pareigos bedarbių priėmimą vykdyti ne rečiau kaip kartą per mėnesį. Atsisakius šio reikalavimo, bedarbių galimybės dalyvauti mokymuose nesumažės, nes IMP sistemoje viešai skelbiamos mokymo programos su konkrečiomis mokymo pradžios datomis ir grupių dydžiais užtikrina skaidrią ir visiems matomą priėmimo tvarką. Tokiu būdu bedarbiai gali planuoti dalyvavimą, o profesinio mokymo teikėjai – realiai įsivertinti savo galimybes organizuoti mokymo procesą, užtikrinant jo kokybę ir efektyvumą. Tai padės išvengti dirbtinio grupių formavimo, paremto vien formaliu reikalavimu priėmimą vykdyti kas mėnesį.

Kai asmuo pasirenka konkrečią mokymo programą, artimiausias mokymo teikėjas gali būti dar nepradėjęs formuoti grupės ir nebus matomas IMP sistemoje. Atsižvelgiant į tai, siūloma keisti galiojančią kelionės išlaidų kompensavimo sąlygą ir nustatyti, kad kompensuojamos kelionės išlaidos apskaičiuojamos ne iki artimiausio, bet iki pasirinkto mokymo teikėjo, apskaičiuojant pagal atstumą nuo mokymosi iki bedarbio gyvenamosios vietos ir nustatant maksimalų kompensuojamų kelionės išlaidų dydį. Maksimalus kompensuojamų kelionės išlaidų dydis nustatytas atsižvelgiant į UĮ 30 straipsnio 2 dalies 3 punkto nuostatą, kad (tinkamas darbas yra darbas, jeigu kelionė nuo darbo

ieškančio asmens nuolatinės gyvenamosios vietos iki darbo vietos ir atgal trunka ne ilgiau kaip 2 valandas per dieną), šią kelionės trukmę siūloma taikyti ir apskaičiuojant maksimalų kompensuojamų išlaidų dydį kelionei į mokymo vietą ir atgal. Daroma prielaida, kad kelionės trukmė vienos valandos viena kryptimi atitinka apie 60 km. Tokiu atveju dienos kelionė sudarytų apie 120 km. Atsižvelgiant į tai, siūloma nustatyti, kad vienos dienos kompensuojamos kelionės išlaidos negali viršyti 15 procentų Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintos bazinės socialinės išmokos dydžio. Pagal Užimtumo tarnybos atliktus skaičiavimus, siūlomas maksimalus kompensuojamų kelionės išlaidų dydis atitinka šiuo metu taikomus faktinius įkainius ir neturėtų sukelti neigiamo poveikio kompensuojant besimokančių asmenų kelionių išlaidas. Šiais Įstatymo projektu siūlomais pakeitimais bus suteikta galimybė asmenims pasirinkti tinkamiausią mokymo teikėją, užtikrinant racionalų kelionės išlaidų kompensavimą.

Siekiant nepažeisti teisėtų lūkesčių principo, siūloma nustatyti, kad kelionės į profesinio mokymo vietą ir atgal išlaidos, patirtos iki 2025 m. gruodžio 31 d., kompensuojamos vadovaujantis UI ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nuostatomis, galiojusiomis iki 2025 m. gruodžio 31 d.

Atsižvelgiant į tai, kad Užimtumo tarnyba paramos mokymuisi priemonės, išskyrus stažuotę ir neformaliojo švietimo ir savišvietos būdu įgytų kompetencijų pripažinimą, pradės įgyvendinti per IMP sistemą šiais metais, siūloma, kad nuostatos dėl priėmimo mokytis, mokymo teikėjo pasirinkimo ir kelionės išlaidų kompensavimo besimokantiems asmenims įsigaliotų 2026 m. sausio 1 d. Su šiuo siūlomu pakeitimu susijusių įgyvendinamųjų teisės aktų priimti (pakeisti) nereikės.

Papildyti paramos judumui priemonės tikslą, įtraukiant galimybę kompensuoti darbdavių patiriamas išlaidas, kai jie darbuotojams su negalia į jų gyvenamąją vietą pristato darbui reikalingas darbo priemones, medžiagas, detales, gaminius bei jas surenka po darbo atlikimo. Siekiant įtraukti sunkesnę negalią turinčius žmones į darbo rinką, sudarant galimybę dirbti savo gyvenamojoje vietoje, kai kitos alternatyvos yra neįmanomos ar neefektyvios, siūloma nustatyti, kad ši priemonė taikoma asmenims, kuriems nustatytas iki 25 procentų dalyvumo lygis arba sunkaus neįgalumo lygis ar 30–40 procentų dalyvumo lygis arba vidutinio neįgalumo lygis, visą darbo pas tą darbdavį laikotarpį, iki asmens sukančia senatvės pensijos amžių. Toks papildymas sudarytų sąlygas asmenims su negalia dirbti savo gyvenamojoje vietoje atliekant paprastus smulkiosios gamybos darbus. Taip pat Įstatymo projekto 4 straipsnio 3 ir 4 dalyse siūlomas redakcinio pobūdžio keitimas į atskiras UI 40 straipsnio 3 ir 4 dalis išskirti nuostatas dėl kelionių išlaidų kompensavimo darbdaviams. Siekiant užtikrinti, kad būtų galima tinkamai pasirengti Įstatymo projektu siūlomo pakeitimo įgyvendinimui, siūloma nustatyti, kad nuostatos dėl darbdavių patiriamų išlaidų, susijusių su darbo priemonių ir medžiagų pristatymu į darbuotojo gyvenamąją vietą ir jų pargabenimu iš jų, subsidijavimo, kai bedarbis su negalia dirba nuotoliniu būdu savo gyvenamojoje vietoje, įsigaliotų 2026 m. liepos 1 d.

Atsižvelgiant į numatomus pokyčius, susijusius su socialinės ekonomikos plėtra ir priemonių, skirtų asmenų su negalia įsitraukimui į darbo rinką, tobulinimu, siūloma pratęsti darbo užmokesčio subsidijos mokėjimą 24 mėnesiams asmenims, kuriems nustatytas 30–40 procentų dalyvumo arba vidutinio neįgalumo lygis. Nustatyti subsidijos darbo užmokesčiui mokėjimo terminą iki 60 mėnesių ir atitinkamai pakeisti UI nuostatas, susijusias su šiuo darbo užmokesčio subsidijos mokėjimo terminu. Nuostatos dėl subsidijos mokėjimo iki 60 mėnesių būtų taikomos įdarbinimo subsidijuojant vykdymo ir finansavimo sutartims, galiojančioms šio įstatymo paskelbimo Teisės aktų registro informacinėje sistemoje dieną, kai jose nustatytas 36 mėnesių subsidijos darbo užmokesčiui mokėjimo terminas baigiasi iki 2025 m. gruodžio 31 d. Tokios sutartys darbdavio ir Užimtumo tarnybos susitarimu, galėtų būti pratęstos, bet ne ilgiau kaip iki 2027 m. gruodžio 31 d. Šiuo metu tokių sutarčių yra 1035, o dauguma subsidijuojamų asmenų yra vyresni nei 50 metų. Šiai grupei dažnai sudėtinga persikvalifikuoti ar rasti naują darbą, todėl svarbu sudaryti galimybes išlikti darbo rinkoje. Pakeitimus dėl darbo užmokesčio subsidijos mokėjimo pratęsimo inicijavo asmenis su negalia atstovaujanti nevyriausybinė organizacija, tarp jų Lietuvos akliųjų ir silpnaregių sąjunga. Siūlomų pakeitimų įgyvendinimas padėtų sumažinti riziką, kad asmenys su negalia netektų darbo.

Papildyti nuostatas dėl darbo vietų pritaikymo subsidijos mokėjimo, nustatant galimybę subsidijuoti specialiuosius gaminius, programinę įrangą, kompiuterinę ir (ar) ryšių techninę įrangą, kurios padeda kompensuoti, sumažinti organizmo funkcijų sutrikimus, veiklos ar dalyvavimo darbe

galimybių apribojimus arba jų išvengti. Taip pat įprastai darbo įrangai, kuri atitinka darbuotojo fizines ir (ar) sensorines galimybes ir padeda užtikrinti jo darbo saugumą, komfortą, produktyvumą bei sumažinti galimą sveikatos riziką.

Nustatyti subsidijos darbo vietos pritaikymui dydį iki 10 MMA, pritaikytos darbo vietos išlaikymo trukmę – ne mažiau kaip 12 mėnesių. Atitinkamai pakeisti susijusias UI nuostatas bei nustatyti, kad panaikinės pritaikytą darbo vietą darbdavys turi Užimtumo tarnybai grąžinti visą subsidiją, jeigu vieta panaikinta per 6 mėnesius arba 50 proc. subsidijos, jeigu darbo vieta panaikinta per 7-12-tą mėnesį. Nustatyti, kad paraiškos dėl darbo vietų pritaikymo subsidijavimo, pateiktos iki 2025 m. gruodžio 31 d., baigiamos nagrinėti, sprendimai dėl subsidijų skyrimo priimami, sutartys pagal juos sudaromos ir vykdomos vadovaujantis iki 2025 m. gruodžio 31 d. galiojusiomis UI ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nuostatomis, o iki 2025 m. gruodžio 31 d. sudarytoms aktyvios darbo rinkos politikos priemonių įgyvendinimo sutartims, kurios sudarytos dėl darbo vietų pritaikymo priemonės vykdymo ir finansavimo, taikomos UI ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nuostatos, galiojusios sudarant sutartis.

Siekiant, kad būtų tinkamai pasirengta Įstatymo projektu siūlomų nuostatų įgyvendinimui, siūloma nustatyti, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė iki 2026 m. kovo 31 d. turės priimti Įstatymo projekto 10 straipsnio nuostatomis įgyvendinti reikalingą teisės aktą, nurodytą šio aiškinamojo rašto 12 punkte, socialinės apsaugos ir darbo ministras iki 2025 m. gruodžio 31 d. turės priimti Užimtumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. lapkričio 13 d. įsakymu Nr. A1-306 „Dėl Užimtumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nuostatų patvirtinimo“ pakeitimą, kuriame bus nurodyta, kad Užimtumo tarnyba turi savo tvarkomas sąskaitas valstybės išde ir (arba), kaip nustatyta Valstybės išdo įstatyme, finansų įstaigose. Taip pat socialinės apsaugos ir darbo ministras iki 2026 m. birželio 30 d. turės priimti Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2017 m. birželio 30 d. įsakymo Nr. A1-348 „Dėl Užimtumo rėmimo priemonių įgyvendinimo sąlygų ir tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimą ir Užimtumo tarnybos direktorius iki 2026 m. birželio 30 d. turės priimti Įstatymo projekto 5 ir 10 straipsnių nuostatomis įgyvendinti reikalingą teisės aktą, nurodytą šio aiškinamojo rašto 12 punkte.

Siekiant suderinti UI nuostatas su Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo 2 straipsnio 31 dalies nuostata, kurioje yra apibrėžiama registro informacinės sistemos sąvoka, Įstatymo projektu siūloma tikslinti UI 1 straipsnio 2 dalies 4 punktą, 22 straipsnio 1 dalies 2 punktą, 24 straipsnio 4 dalies 2 punktą, 35 straipsnio 4 dalies 5 punktą, 36 straipsnio 3 dalį, 37 straipsnio 3 dalį, 38 straipsnio 2 dalies 1 punkto nuostatą iki dvitaškio, 41 straipsnio 2 dalies nuostatą iki dvitaškio, 41 straipsnio 10 dalies 7 punktą, 41 straipsnio 11 dalies 3 punktą, 41 straipsnio 12 dalies 5 punktą, 44 straipsnio 7 dalies 6 punktą, kuriuose yra nuorodos į atitinkamus registrus, keičiant sąvoką „registras“ į sąvoką „registro informacinė sistema“.

Taip pat Įstatymo projektu siūloma keisti UI 16 straipsnio 2 dalį, kuri neatitinka Valstybės išdo įstatymo nustatyto teisinio reglamentavimo. Įsigaliojus šiam siūlomam pakeitimui, Ministerija turės priimti Užimtumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. lapkričio 13 d. įsakymu Nr. A1-306 „Dėl Užimtumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nuostatų patvirtinimo“ pakeitimą.

Be to, siūlomi redakcinio pobūdžio pakeitimai UI 22 straipsnio 1 dalies 3 punkte, 29 straipsnio 1 dalyje, 37 straipsnio 2 ir 8 dalyse, 40 straipsnio 2 dalyje, taip pat 44 straipsnyje.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, (jeigu rengiant Įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Padidės asmenų su negalia užimtumas, nes:

- galimybė kompensuoti darbdavių patiriamas išlaidas, kai jie darbuotojams su negalia į jų namus pristato darbui reikalingas darbo priemones, medžiagas, detales bei surenka gaminius po darbo atlikimo, skatins darbdavius sudaryti sąlygas asmenims su negalia dirbti namuose;
- darbo užmokesčio subsidijos mokėjimo ilgesnis terminas sudarys galimybes asmenims su negalia išlikti darbo rinkoje;
- darbo vietų pritaikymo subsidijavimo priemonės pakeitimai padidins pritaikomų darbo vietų skaičių.

Pradėjus taikyti išsamesnį asmenų vertinimą, bus taikliau parinktos darbo rinkos paslaugos, kurios sudarys sąlygas asmenų integracijai į darbo rinką.

Bus suteikta galimybė asmenims pasirinkti tinkamiausią mokymo teikėją, kad įgytų darbo rinkos poreikius atitinkančią kvalifikaciją ar kompetencijas, užtikrinant racionalų kelionės išlaidų kompensavimą.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimtas įstatymas įtakos kriminogeninei situacijai neturės. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 8 straipsniu, atlikus Įstatymo projekto antikorupcinį vertinimą, nenustatyta, kad Įstatymo projektu siūlomas teisinis reguliavimas galėtų kelti korupcijos riziką.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Priimtas įstatymas darys teigiamą įtaką asmenis su negalia įdarbinančiam verslui ir jo plėtrai, nes bus kompensuojama dalis darbdavių išlaidų, susijusių asmenų su negalia darbo vietų pritaikymu, jų darbo užmokesčiu ar pristatymu į jų gyvenamąją vietą darbui reikalingų darbo priemonių, medžiagų, detalių, gaminių. Pritaikymui prie reguliavimo išlaidų nereikės.

8. Ar Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus įstatymą, kitų įstatymų priimti, pakeisti ar pripažinti netekusiais galios nereikės.

10. Ar Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o Įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Įstatymo projektu nekeičiamos galiojančios sąvokos ir (ar) jų apibrėžtys ir nesiūloma apibrėžti naujų.

11. Ar Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas bei Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projektas neprieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisės normoms.

Įstatymo projektu neperkeliami ir neįgyvendinami Europos Sąjungos teisės aktai.

Įstatymo projektas nenotifikuotinas Europos Komisijai.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įstatymo įgyvendinamųjų teisės aktų, kas ir kada juos turėtų priimti

Pritarus Įstatymo projektu teikiamiems pasiūlymams, reikės parengti šiuos priimto įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus:

1. iki 2026 m. kovo 31 d. Ministerija turės parengti ir Lietuvos Respublikos Vyriausybė priimti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. spalio 5 d. nutarimo Nr. 979 „Dėl Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo įgyvendinimo“ pakeitimus (suteikiant įgaliojimus Užimtumo tarnybai).

2. iki 2026 m. birželio 30 d. Ministerija turės parengti ir socialinės apsaugos ir darbo ministras priimti Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2017 m. birželio 30 d. įsakymo Nr. A1-348 „Dėl Užimtumo rėmimo priemonių įgyvendinimo sąlygų ir tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimą.

3. iki 2026 m. birželio 30 d. Užimtumo tarnyba turės parengti ir Užimtumo tarnybos direktorius turės priimti Darbo rinkos paslaugų teikimo tvarkos aprašo pakeitimą.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti

Preliminariais Užimtumo tarnybos skaičiavimais, atliktais atsižvelgiant į sudarytų įdarbinimo subsidijuojant sutarčių skaičių ir prognozuojamą darbo užmokesčio, kuriam skaičiuojama subsidija, didėjimą 2026 ir 2027 m., numatoma, kad Įstatymo projektu teikiamiems pasiūlymams dėl įdarbinimo subsidijuojant priemonės įgyvendinimo papildomas lėšų iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto poreikis bus du metus: 2026 m. – apie 19,9 mln. Eurų, 2027 m. – apie 19,9 mln. Eurų. Šios lėšos yra įtrauktos į Ministerijos Lietuvos Respublikos finansų ministerijai pateiktą lėšų poreikį 2026-2028 metams.

Kitiems Įstatymo projektu siūlomiems pakeitimams įgyvendinti bus naudojami asignavimai, skirti programos „09-001 Užimtumo didinimas“ tęstinei priemonei 09-001-02-03-06(TP) „Remti asmenų su negalia užimtumą“:

- paramos judumui priemonei kompensuoti darbdavių patiriamas išlaidas, kai jie darbuotojams su negalia į jų gyvenamąją vietą pristato darbui reikalingas darbo priemones, medžiagas, detales, gaminius bei jas surenka po darbo atlikimo, kasmet reiktų apie 10 tūkst. Eurų, tai sudarytų apie 0,04 proc. šiuo metu suplanuotų asignavimų.
- sumažinus darbo vietų pritaikymo subsidijavimo priemonės maksimalią subsidijos sumą, planuojama, kad lėšų poreikis neišaugs. 2026 m. – 239,6 tūkst. Eurų, 2027 m. – 270,8 tūkst. Eurų, 2028 m. – 306,0 tūkst. Eurų.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Rengiant Įstatymo projektą, nebuvo gauta specialistų vertinimų ir išvadų.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam Įstatymo projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Reikšminiai Įstatymo projekto žodžiai, kurių reikia šiam Įstatymo projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, – „subsidija darbo užmokesčiui“, „subsidija darbo vietos pritaikymui“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.